

Tłumaczenie z języka angielskiego na język polski.
Wiążące są zapisy oryginału w języku angielskim, opublikowane na stronie KE. Tłumaczenie stanowi wersję roboczą, pomocną przy pisaniu wniosku.

NFOŚiGW nie ponosi odpowiedzialności za ewentualne różnice wersji polskiej i angielskiej oraz za niezastosowanie się do oficjalnej angielskiej wersji publikowanej na stronie KE.

LIFE - „Działania na rzecz klimatu” Zasady oceny wniosków - Nabór 2017

Sfinansowano ze środków UE w ramach Projektu Budowania Potencjału LIFE
nr LIFE 14 CAP/000011

Dokument ma na celu wyjaśnienie kryteriów i procedur stosowanych przy ocenie wniosków złożonych w Naborze 2017 r. w ramach podprogramu LIFE „Działania na rzecz klimatu”.

Niniejsze oficjalne dokumenty również są brane pod uwagę podczas oceny wniosków, gdy dotyczą:

- Rozporządzenie (WE) nr 1293/2013 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 grudnia 2013 r., OJ L 347, 20.12.2013;
- Decyzja wykonawcza Komisji 2014/203/UE z dnia 19 marca 2014 r. w sprawie przyjęcia Wieloletniego programu prac na lata 2014-2017 dla programu LIFE, OJ L 116, 17.4.2014;
- Wytyczne dla Wnioskodawców 2017 LIFE „Działania na rzecz klimatu”;
- Wzór Umowy Dotacji LIFE.

Spis treści

1.	UWAGI OGÓLNE	4
2.	ETAP OTWARCIA	5
3.	PRYZNAWANIE DOTACJI	6
4.	ETAP WYBORU	10
5.	ETAP DOPUSZCZALNOŚCI ORAZ WYKLUCZEŃ	11
6.	ETAP FINANSOWY	12
7.	PRZYGOTOWANIE WSTĘPNEJ DŁUGIEJ LISTY RANKINGOWEJ WNIOSKÓW	16
8.	DECYZJA OCENY O PRYZNANIU I POINFORMOWANIE KOMITETU LIFE	16
9.	FAZA REWIZJI	16
10.	WYKORZYSTANIE WNIOSKÓW Z WSTĘPNEJ DŁUGIEJ LISTY REZERWOWEJ DODATKOWYCH 30% POZA 100% DOSTĘPNEGO BUDŻETU (LISTA REZERWOWA17	
11.	PRZYGOTOWANIE KOŃCOWEJ KRÓTKIEJ LISTY ORAZ LISTY REZERWOWEJ	18
12.	PODPISANIE UMÓW O DOTACJĘ	18
13.	SZCZEGÓŁOWE FORMULARZE OCENY WNIOSKÓW KLIMATYCZNYCH	19

1. Uwagi ogólne

Niniejsze „Zasady oceny” dotyczą **WYŁĄCZNIE** wyboru następujących **projektów LIFE: pilotażowych, demonstracyjnych, dotyczących najlepszych praktyk oraz informacyjnych (zwiększenie świadomości i rozpowszechniania informacji)** w rozumieniu **Artykułu 2(a), (b), (c) i (h) Rozporządzenia LIFE**.

Do oceny projektów zintegrowanych, projektów pomocy technicznej, budowania potencjału, projektów przygotowawczych, dotacji operacyjnych oraz instrumentów finansowych stosuje się odpowiednie dokumenty dostępne na stronie internetowej programu LIFE.

Procedury oceny, wyboru i przyznawania dotacji przeprowadzane są przez Komisję Europejską oraz Agencję Wykonawczą ds. Małych i Średnich Przedsiębiorstw, zwaną dalej „Instytucją Zamawiającą”, przy pomocy konsorcjum niezależnych ekspertów oceniających, zwanego dalej przewodnikiem „Wykonawcą”. Jednakże za całą procedurę, w tym za przyznanie oceny końcowej, sporządzenie listy projektów wybranych do współfinansowania czy odrzucenie wniosków, odpowiedzialność ponosi Instytucja Zamawiająca.

Niniejszy przewodnik dotyczy wyłącznie naboru LIFE 2017 „

W bazie danych ESAP (*Evaluation and Selection Award Procedure*) zostaną zarejestrowane tylko wnioski otrzymane przez Instytucję Zamawiającą za pośrednictwem generatora internetowego eProposal przed upływem wyznaczonego terminu, tj. przed godziną 16.00 czasu lokalnego obowiązującego w Brukseli dnia 7 września 2017 roku. Następnie wnioski przechodzą do etapu otwarcia (zob. Punkt 2).

Żadne informacje ani dokumenty złożone w inny sposób lub po upływie wskazanego powyżej terminu nie będą brane pod uwagę, chyba że wyraźnie zażąda tego Instytucja Zamawiająca.

Po zakończeniu rejestracji wniosków w bazie ESAP, oceniający uzyskają indywidualnie dostęp do bazy oraz możliwość zamieszczania uwag.

Ogólne zasady wyboru i oceny

Projekty zgodne z Artykułem 2(a), (b), (c) i (h) Rozporządzenia LIFE

Wybór **projektów pilotażowych, demonstracyjnych, dotyczących najlepszych praktyk oraz informacyjnych (zwiększenie świadomości i rozpowszechniania informacji)** w rozumieniu **Artykułu 18(a), (b), (c) i (h) Rozporządzenia LIFE** podlega tej samej metodologii i podobnym kryteriom kwalifikowalności oraz przyznawania dotacji dotacji, które przedstawiono w niniejszym dokumencie.

Wszyscy oceniający, zarówno ze strony Instytucji Zamawiającej, jak i Wykonawcy, zobowiązani są do oceny wniosków zgodnie z wytycznymi zawartymi w niniejszym przewodniku, w oparciu o zestaw pytań przygotowanych dla każdego z kryteriów oceny.

Na każdym etapie oceny należy ściśle przestrzegać reguł równego traktowania wszystkich wniosków. Oceny i punktacja przyznane każdemu wnioskowi muszą być

możliwie obiektywne oraz sprawiedliwe. Każda decyzja oraz każda przyznana punktacja muszą zostać jasno uzasadnione rzetelnymi uwagami.

Jakościowe kryteria przyznawania dotacji będą zawsze oceniane przy udziale przynajmniej dwóch niezależnych ekspertów. Dany oceniający przygotowuje raport z oceny dla każdego z przypisanego mu wniosku i zamieści go w bazie ESAP. Wszelkie uwagi w ESAP wprowadzane będą w języku angielskim. Dla każdego z kryteriów oceny osoba oceniająca zobowiązana jest wskazać argumenty będące uzasadnieniem przyznanej punktacji. Oceniający muszą zapewnić, że będą one możliwie zwięzłe, precyzyjne oraz zrozumiałe oraz zawsze bezpośrednio odnosić się zarówno do wniosku, jak i do danego kryterium oceny. Oceniający powinni unikać ocen ogólnych lub niejednoznacznych.

Wnioskodawcy powinni pamiętać, że oceniający będą sprawdzać informacje istotne dla każdego etapu lub kryterium, analizując określone formularze, w których takie informacje powinny być dostępne. Charakter projektu (demonstracyjny, pilotażowy lub dotyczący najlepszych praktyk) w ramach działań na rzecz klimatu będzie porównywany z informacjami dostępnymi w formularzu B3 itd., dlatego tak ważne jest, aby istotne informacje znalazły się w odpowiednim formularzu.

Z wyłączeniem Etapu otwarcia, wnioskodawcy powinni mieć świadomość, że różne etapy procesu oceny mogą odbywać się równolegle. Procedura ta jest stosowana w celu zapewnienia możliwie najszybszej oceny i sprawnego i szybkiego zawiadamiania wnioskodawców o wyniku końcowym.

2. Etap otwarcia

Wnioski będą sprawdzane pod kątem zgodności z następującymi kryteriami:

- 1.** wniosek został złożony przed upływem terminu tj. przed godz. **16:00** czasu lokalnego obowiązującego w Brukseli, dnia **7 września 2017 r.**;
- 2.** do przygotowania i złożenia wniosku zastosowano odpowiednie formularze LIFE 2017 znajdujące się w systemie eProposal. W zależności od celów wniosku, stosuje się formularze zgłoszeniowe w systemie eProposal przeznaczone dla podprogramu LIFE „Działania na rzecz klimatu”.

Uwaga: kontrola na tym etapie będzie przeprowadzona w systemie eProposal, nie w ESAP.

3. Przyznawanie dotacji

Wszystkie wnioski, które nie zostały wcześniej odrzucone, na tym etapie podlegają szczegółowej ocenie pod względem jakości. Ocena bazuje na szczegółowych kryteriach i systemie punktacji w odniesieniu do wniosków składanych w ramach podprogramu LIFE „Działania na rzecz klimatu”.

> Szczegółowe kryteria i system punktacji w odniesieniu do wniosków składanych w ramach podprogramu LIFE „Działania na rzecz klimatu”

Nazwa kryterium przyznawania dotacji	Maksymalna punktacja zaliczająca¹	Minimalna punktacja
Jakość i spójność techniczna	10	20
Jakość i spójność finansowa	10	20
Europejska wartość dodana: stopień i jakość wkładu w zwiększenie odporności klimatycznej lub w zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych	7	15
Europejska wartość dodana: stopień i jakość wkładu w realizację szczegółowych celów obszarów priorytetowych podprogramu LIFE „Działań na rzecz klimatu”	7	15
Europejska wartość dodana: synergia, wielozadaniowość oraz integracja	7	15
Europejska wartość dodana: możliwość powielania i przenoszenia	5	10
Europejska wartość dodana: charakter międzynarodowy, zielone zamówienia publiczne, wykorzystanie wyników badań		5
Suma (punktacja zaliczająca)	55	100

¹ Wniosek musi uzyskać, co najmniej minimalny wynik zaliczający dla każdego kryterium przyznawania dotacji, a suma punktów dla kryteriów, którym przyznano minimalną liczbę punktów, musi wynieść 55 lub więcej.

1. Jakość i spójność techniczna

Kryterium to dotyczy przejrzystości, wykonalności i trwałości działań zaproponowanych we wniosku. Oznacza to, że skutki realizacji danego projektu będą odczuwalne w średnio- i długoterminowej perspektywie po jego zakończeniu. To zaś wymaga strategii obejmującej zadania, które mają zapewnić kontynuację niezbędnych działań oraz związanych z nimi środków po zakończeniu realizacji projektu.

Należy gruntownie scharakteryzować stan wyjściowy oraz wskazać wyraźne powiązania między istniejącymi problemami i zagrożeniami, założeniami, proponowanymi we wniosku działaniami a oczekiwanymi efektami. Wszystkie działania powinny być właściwie opisane oraz określone pod względem ilościowym, a także w razie potrzeby przedstawione na odpowiednich mapach. Wniosek musi wyraźnie opisywać jak, gdzie, kiedy i przez kogo podjęte będzie każde działanie przewidziane w ramach projektu.

Wniosek musi być przygotowany w sposób pozwalający ocenić, do jakiego stopnia środki techniczne i wiedza konsorcjum są adekwatne do realizacji projektu.

Harmonogram wniosku musi być realistyczny, a wszelkie potencjalne trudności powinny być prawidłowo opisane w odpowiednich formularzach.

Wszelkie działania, które nie przyczyniają się w bezpośredni sposób do osiągnięcia celów wskazanych we wniosku mogą zostać uznane za niekwalifikujące się do współfinansowania (np.: czynności przygotowawcze i badania, które nie są związane z realizacją projektu, kluczowe badania naukowe, itd.). W ramach tego kryterium, wnioski mogą otrzymać do 20 punktów. Dolny limit wynosi 10 punktów.

2. Jakość i spójność finansowa

Ocenie podlegają: proponowany budżet wniosku, jego spójność z działaniami, obowiązującymi zasadami oraz opłacalnością proponowanego podejścia. Oceniony zostanie również stosunek ceny do jakości (*value for money*) wniosku.

Wkład finansowy beneficjentów/ współfinansujących, proponowany budżet, a także wydatki przewidziane w ramach projektu muszą być zgodne z zasadami opisanymi w Wytocznych dla wnioskodawców LIFE, Wzoru Umowy o Dotację LIFE³ oraz w Rozporządzeniu LIFE. Budżet projektu musi być przejrzysty i spójny, efektywnie wykorzystywać środki, łącznie z kosztami zarządzania projektem.

W ramach tego kryterium, wnioski mogą otrzymać do 20 punktów. Dolny limit wynosi 10 punktów. Niższa ocena oznacza, że wniosek został niewłaściwie przygotowany oraz/lub wymaga znacznych poprawek.

3. Europejska wartość dodana: wysokość i jakość wkładu w zwiększenie odporności klimatycznej oraz/lub w zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych

Wnioski w ramach podprogramu „Działań na rzecz klimatu” muszą dowodzić, że ich realizacja znacząco przyczyni się do zwiększenia odporności klimatycznej oraz/lub zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych. Powinny wspierać przejście w kierunku gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów, niskoemisyjnej i odpornej na zmiany klimatu. Wartość ta będzie oceniana na poziomie samego wniosku z uwzględnieniem potencjalnego szerszego wpływu wyników projektu osiągniętych w trakcie i po jego zakończeniu.

---

³ W tym Warunki ogólne i Załącznik X do Wzoru umowy o dotację, Wytocznym finansowym i administracyjnym: http://ec.europa.eu/environment/life/toolkit/pmtools/life2014_2020/index.htm

W ramach tego kryterium, wnioski mogą otrzymać do 15 punktów. Dolny limit wynosi 7 punktów.

4. Europejska wartość dodana: wysokość i jakość wkładu w realizację szczegółowych celów obszarów priorytetowych podprogramu LIFE „Działania na rzecz klimatu”

Ocenie będzie podlegać zakres, w jakim każdy wniosek przyczynia się do osiągnięcia co najmniej jednego szczegółowego celu obszarów priorytetowych podprogramu LIFE „Działania na rzecz klimatu” (cele te są wymienione Artykułach 14, 15 i 16 Rozporządzenia LIFE) oraz jakość tego wkładu.

Wkład do realizacji priorytetów polityki UE na rok 2017 dla każdego obszaru priorytetowego określonego w Wytycznych dla wnioskodawców LIFE 2017 „Działania na rzecz klimatu” (Punkt 2.3 dot. łagodzenia zmian klimatu, Punkt 2.4.3 dot. dostosowania się do zmian klimatu, Punkt 2.5 dot. zarządzania i informacji w zakresie klimatu) będzie uwzględniony podczas oceny.

W ramach tego kryterium, wnioski mogą otrzymać do 15 punktów. Dolny limit wynosi 7 punktów.

5. Europejska wartość dodana: wielozadaniowość, synergia oraz integracja

Wyższa punktacja zostanie przyznana wnioskowi, które - koncentrując się na określonym obszarze - zawierają dobrze przemyślane, wielofunkcyjny mechanizm realizacji (mechanizm ten sprzyja włączeniu konkretnych celów środowiskowych oraz klimatycznych do innych obszarów polityki) i zapewniają synergię z celami innych polityk Unii, bez uszczerbku dla celów określonych w Rozporządzeniu LIFE.

W ramach tego kryterium ocenie podlega ukierunkowany wkład w realizację celów gospodarczych i społecznych, jak również wszelkich innych celów klimatycznych w innych obszarach polityki UE - poza tymi, które stanowią główny przedmiot wniosku.

Wnioski dotyczące jednego obszaru priorytetowego, które mogłyby narazić na szwank cele środowiskowe i klimatyczne w innym obszarze priorytetowym, najprawdopodobniej otrzymają niższą punktację, chyba że wpływ ten jest jasno wyjaśniony i uzasadniony we wniosku oraz przewidziano alternatywy i środki łagodzące.

W ramach tego kryterium wnioski mogą otrzymać do 15 punktów. Dolny limit wynosi 7 punktów.

6. Europejska wartość dodana: możliwość powielania i przenoszenia

Możliwość powielania i przenoszenia to potencjał wniosku w zakresie powielania i przenoszenia proponowanych rozwiązań w trakcie i po zakończeniu jego realizacji. Skuteczne powielanie i przenoszenie wymaga działań, które zwiększają powszechność zastosowanych rozwiązań oraz ułatwiają ich asymilację, osiągając masę krytyczną w trakcie realizacji wniosku LIFE oraz/lub w krótko- i średniookresowej perspektywie po jego zakończeniu. Jest to działanie wykraczające poza upowszechnianie i transfer wiedzy czy tworzenie sieci kontaktów (networking) i zakłada wprowadzenie w życie technik, metod lub strategii opracowanych i stosowanych gdzie indziej.

Możliwość powielania i przenoszenia to więcej niż upowszechnianie i dotyczy konkretnych działań dotyczących powtarzalności oraz przenoszenia np. rozwiązań na inne sektory, podmioty, regiony czy kraje. Korzystnie oceniona zostanie możliwość powielania lub przenoszenia, jeżeli jest przewidziana od początku podczas wdrażania projektu.

W ramach tego kryterium wnioski mogą otrzymać do 10 punktów. Dolny limit wynosi 5 punktów.

7. Europejska wartość dodana: charakter ponadnarodowy, zielone zamówienia publiczne, wykorzystanie wyników badań

Charakter międzynarodowy: wnioski o charakterze ponadnarodowym będą preferowane (otrzymają dodatkowe punkty), jeżeli przedstawiony zostanie wystarczający dowód uzasadniający wartość dodaną wynikającą ze współpracy międzynarodowej. Pod uwagę brane będzie tylko współpraca pomiędzy państwami członkowskimi UE.

Zielone zamówienia publiczne: wyższa punktacja zostanie przyznana wnioskowi, które przewidują jasny mechanizm realizacji gwarantujący szerokie zastosowanie koncepcji zielonych zamówień publicznych.

Wykorzystanie wyników badań UE i programów innowacji: wnioski, które przewidują wykorzystanie wyników projektów badawczych i innowacyjnych związanych ze środowiskiem i klimatem, finansowanych w ramach programu „Horyzont 2020” lub poprzednich programów ramowych, otrzymają wyższą punktację, jeżeli wyniki badania właściwe dla wykorzystania zostały odpowiednio przedstawione, a sposób w jaki będą one wykorzystywane do realizacji w ramach projektu LIFE przedstawiony został w sposób wiarygodny i przekonujący.

W ramach tego kryterium wnioski mogą otrzymać do 5 punktów: maksymalnie 3 za „ponadnarodowy charakter”, 1 za „zielone zamówienia” i 1 za „wykorzystanie wyników badań UE i programów innowacji”.

Dolny limit nie został określony

Zakończenie etapu przyznawania dotacji

Na podstawie otrzymanych ocen każdy wniosek zostanie przyporządkowany do jednej z poniższych grup:

- wniosek, który otrzyma ostatecznie mniej punktów za którekolwiek kryterium przyznawania dotacji z wymaganym dolnym limitem lub otrzyma łącznie mniej niż 55 punktów, zostanie uznany za „odrzucony na etapie przyznawania dotacji” i nie będzie dalej oceniany.
- W przypadku wszystkich wniosków niezaliczających się do powyższej grupy, łączna liczba punktów (maksymalna liczba punktów) zostanie obliczona poprzez zsumowanie końcowych wyników łącznych w ramach 7 kryteriów przyznawania dotacji.

4 Etap wyboru

Wszystkie wnioski są sprawdzane pod kątem ich zgodności z kryteriami kwalifikowalności (zob. „Wytyczne dla wnioskodawców 2017” - rozdział dotyczący systemu eProposal oraz informacji, które należy przekazać).

Wnioski, które nie spełniają jednego lub kilku technicznych kryteriów wyboru wymienionych poniżej, nie zostaną wybrane i nie podlegają ocenie.

1) Ogólne kryteria wyboru wniosków w ramach podprogramu LIFE „Działania na rzecz klimatu”

Wniosek nie podlega ocenie, jeżeli nie dowodzi, że projekt:

- przyczynia się do realizacji jednego lub kilku ogólnych celów określonych w Artykule 3 Rozporządzenia LIFE oraz obowiązujących celów szczegółowych, o których mowa w Artykułach 14, 15 i 16 tego Rozporządzenia,

- obejmuje przynajmniej jeden z obszarów priorytetowych (opisanych w Artykule 13 Rozporządzenia LIFE) podprogramu LIFE, w ramach którego został złożony wniosek,
- ma miejsce na terenie Unii Europejskiej i/lub terytoriów objętych obszarem stosowania Traktatów i odpowiednich przepisów prawnych lub spełnia wymogi jednego lub kilku wyjątków opisanych w art. 5 i 6 Rozporządzenia LIFE i określonych w Wytycznych dla wnioskodawców 2017, oraz
- wiąże się z jednym z następujących rodzajów, zgodnie z definicją zawartą w Artykule 2(a), (b), (c) i (h) Rozporządzenia LIFE:
  - o „projekty pilotażowe” oznaczają projekty, w których zastosowana zostaje technika lub metoda nigdzie wcześniej niestosowana lub nietestowana, zapewniająca potencjalne

korzyści dla środowiska lub klimatu w porównaniu z istniejącymi najlepszymi praktykami, i która może zostać następnie zastosowana w podobnych sytuacjach na szerszą skalę;

- o „projekty demonstracyjne” oznaczają projekty polegające na zastosowaniu w praktyce, testowaniu, ocenie i rozpowszechnianiu działań, metodyk lub podejść, które są nowe lub nieznane w określonym kontekście projektu, takim jak kontekst geograficzny, ekologiczny, społeczno- ekonomiczny, a które mogłyby być zastosowane w innym miejscu w podobnych okolicznościach;
- o „projekty dotyczące najlepszych praktyk” oznaczają projekty, które stosują odpowiednie, efektywne pod względem kosztów i nowoczesne techniki, metody i podejścia, biorąc pod uwagę szczególny kontekst projektu;
- o „projekty informacyjne, dotyczące zwiększenia świadomości i rozpowszechniania informacji” oznaczają projekty mające na celu wspieranie komunikacji, rozpowszechniania informacji i zwiększania poziomu świadomości.

*Uwaga: projekty ukierunkowane na **badania naukowe**⁴ lub poświęcone budowie dużej infrastruktury nie są objęte programem LIFE, a zatem nie kwalifikują się do finansowania.*

2) Zdolność operacyjna uczestników projektu

W ramach tego kryterium wniosek może zostać odrzucony jedynie w przypadku, gdy istnieją mocne dowody, że wnioskodawcy nie posiadają kompetencji technicznych i kwalifikacji potrzebnych do jego realizacji. W przypadku wniosków związanych z zarządzaniem informacją, wnioskodawcy muszą mieć kompetencje i kwalifikacje w konkretnych obszarach, których on dotyczy.

3) Szczegółowe kryteria wyboru wniosków w ramach komponentów LIFE „Działania na rzecz klimatu”

Wniosek zostanie odrzucony na tym etapie, jeżeli nie spełni wszystkich stosownych kryteriów obowiązujących dla danego komponentu (zob. Wytyczne dla wnioskodawców 2015 Life „Działania na rzecz klimatu”, aby zapoznać się ze szczegółowym opisem każdego kryterium oraz z wyjątkami).

5. Etap dopuszczalności oraz wykluczeń

Wnioski sprawdzane są pod kątem ich zgodności z ogólnymi kryteriami kwalifikowalności oraz kryteriami dopuszczalności i wykluczeń (szczegółowa aktualna lista pytań znajduje się w Rozdziale 1⁵ niniejszego przewodnika) zgodnie z poniższymi wyjaśnieniami:

1. W stosownych przypadkach **podpisane deklaracje** (formularze **A3, A4, A6, A8**) wymienione poniżej są załączone w odpowiednim miejscu w systemie eProposal (instrukcje znajdują się w Wytycznych dla wnioskodawców). Niedostarczenie tych deklaracji lub niewskazanie wkładu finansowego (formularze **A3, A4 i A6**) może spowodować wyłączenie wniosku z dalszej oceny. Natomiast podpisanie

⁴ Wnioski dotyczące badań naukowych można składać w ramach odpowiednich programów "Horyzont 2020":

<http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/index.html>.

⁵ Dz.Urz. L298 z dn. 26.10.2012

formularzy A3 i A4 potwierdza, że beneficjenci nie znajdują się w żadnej z sytuacji, o których mowa w Artykułach 106(1) i 107 **Rozporządzenia finansowego (Rozporządzenie Komisji (WE, Euratom) nr 966/2012 z dnia 25 października 2012 r.)**³

- Zeskanowane i załączone (w systemie eProposal) formularze **A3, A4** (tylko wtedy, gdy jest jeden lub więcej współbeneficjentów) oraz **A6** (tylko wtedy, gdy jest jeden lub więcej współfinansujących) są opatrzone datowanymi podpisami; w widocznych miejscach na tych formularzach widnieje także status oraz pełna nazwa sygnatariusza. Jeżeli zaangażowanie współfinansującego jest na tym etapie „nie w pełni potwierdzone”, należy w deklaracji wyjaśnić aktualne zaangażowanie.

2. Formularz B1 (Krótki opis projektu) jest wypełniony w języku angielskim.

3. Beneficjent koordynujący jest prawnie zarejestrowany w UE.

Jeżeli wnioski LIFE nie są w pełni zgodne ze wszystkimi powyższymi kryteriami (np. brakuje obowiązkowych podpisów/dat podpisów), Instytucja Zamawiająca najpierw wyśle do beneficjenta koordynującego wiadomość za pośrednictwem systemu eProposal ze wskazaniem, których formularzy brakuje.

Beneficjent koordynujący będzie miał **5 dni roboczych** na udzielenie odpowiedzi i uzupełnienie, za pośrednictwem systemu eProposal, brakujących lub niekompletnych dokumentów i formularzy. W wyjątkowych okolicznościach Instytucja Zamawiająca może przedłużyć ten termin.

Pod koniec tego procesu wszystkie wnioski LIFE, które nie są w pełni zgodne ze wszystkimi powyższymi kryteriami, są uznane za *niedopuszczalne* i nie podlegają ocenie.

6. Etap Finansowy

Wnioski są sprawdzane pod kątem ich zgodności z finansowymi kryteriami wyboru. Wnioski, które nie spełniają jednego lub kilku finansowych kryteriów wyboru wymienionych poniżej, są uznane za niewybrane.

Etap A:

Wszyscy wnioskodawcy (beneficjenci koordynujący) inni niż organy publiczne muszą dostarczyć dowodów (w formie załączników do wniosków), że działają zgodnie z finansowym kryterium wyboru, określonym w Artykule 202

Rozporządzenia w sprawie zasad stosowania rozporządzenia finansowego (Rozporządzenie Komisji (WE, Euratom) nr 1268/2012 z 29 października 2012 r.), a mianowicie, że „wnioskodawca posiada stałe i wystarczające źródła finansowania w celu utrzymania swojej działalności przez cały okres realizacji działania”. Dlatego beneficjenci koordynujący inni niż organy publiczne muszą dostarczyć wymienione poniżej dokumenty administracyjne i finansowe w formie załączników do wniosku LIFE. Należy zauważyć, że załączniki te wymagane są przez Instytucję Zamawiającą niezależnie od tego, czy zgodnie z ustawodawstwem krajowym są one obowiązkowe czy nie dla danego rodzaju organizacji w państwie członkowskim beneficjenta koordynującego:

- A. „Uproszczone sprawozdanie finansowe LIFE”, dostarczone wraz z Pakietem aplikacyjnym LIFE, należy uzupełnić i załączyć do wniosku w postaci pliku Excel;
- B. Najnowszy bilans oraz rachunek zysków i strat. Dokument ten należy dołączyć do wniosku LIFE w formie zeskanowanego pliku pdf, do wydrukowania w

formacie A4. W przypadku, gdy beneficjent koordynujący nie posiada jeszcze rocznego bilansu oraz rachunku zysków i strat z uwagi na fakt, iż organizacja została niedawno utworzona, ma on obowiązek dostarczyć plan zarządzania (przynajmniej na kolejnych 12 miesięcy), zawierający dane finansowe zgodne z normami wymaganymi na mocy krajowego ustawodawstwa;

- C. Jeżeli całkowity wnioskowany wkład KE przekracza 750 000 EUR, należy złożyć sprawozdanie z audytu przeprowadzonego przez biegłego rewidenta. Sprawozdanie to poświadczą rachunki za ostatni dostępny rok budżetowy. Sprawozdanie może być złożone jedynie przez wykwalifikowanego audytora, niezależnego od organizacji wnioskodawcy. Osoby odpowiedzialne za przeprowadzenie niezależnej kontroli dokumentów rachunkowych muszą być wymienione w rejestrach audytorów (prowadzonych przez państwa członkowskie) zatwierdzonych przez te państwa do wykonywania ustawowych kontroli dokumentów rachunkowych.

Wspomniane wyżej badanie należy przeprowadzić zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Rewizji Finansowej oraz Kodeksem Etyki. Dokument ten należy załączyć do wniosku LIFE w formie zeskanowanego pliku pdf, do wydrukowania w formacie A4. W przypadku nowo utworzonych organizacji, zaświadczenie biegłego rewidenta musi być wystawione na podstawie planu zarządzania/ biznes planu, który zawiera dane finansowe zgodnie z obowiązującymi przepisami krajowymi

Wnioskodawca (beneficjent koordynujący), który w formularzu A2 określił się jako organ publiczny, musi dostarczyć wypełnioną, opatrzoną datowanym podpisem „Deklarację organu publicznego” w formie załącznika finansowego. Załącznik ten jest dostępny jako osobny plik Word w pakiecie aplikacyjnym LIFE.

Jeżeli wnioskowi LIFE brakuje jednego lub więcej obowiązkowych załączników finansowych, Instytucja Zamawiająca najpierw wyśle do beneficjenta koordynującego wiadomość za pośrednictwem systemu eProposal ze wskazaniem, których formularzy brakuje.

Instytucja Zamawiająca wykorzysta ten okres, aby poprosić o niezbędne załączniki finansowe oraz/lub dokumentację pomocniczą w przypadkach, w których ma wątpliwości co do statusu danego podmiotu publicznego.

Beneficjent koordynujący będzie miał 5 dni roboczych na udzielenie odpowiedzi i uzupełnienie, za pośrednictwem systemu eProposal, brakujących lub niekompletnych załączników. W wyjątkowych okolicznościach Instytucja Zamawiająca może przedłużyć ten termin.

Pod koniec tego procesu wszystkie wnioski LIFE, które nie są w pełni zgodne ze wszystkimi powyższymi kryteriami, są uznane za niedopuszczalne i nie podlegają ocenie.

Etap B:

Celem badania jest sprawdzenie, czy *„wnioskodawca posiada stałe i wystarczające źródła finansowania w celu utrzymania swojej działalności przez cały okres jej prowadzenia i uczestniczenia w jej współfinansowaniu”*.

Instytucja Zamawiająca zamierza wykorzystać wszystkie dostępne jej informacje, aby ocenić, czy wnioskodawca i współbeneficjent spełniają kryteria wyboru i wykluczeń. Na podstawie Artykułu 202 Rozporządzenia w sprawie zasad stosowania

rozporządzenia finansowego⁶, wniosek zostanie odrzucony, jeżeli oceniający przedstawi mocny dowód na wystąpienie jednej z poniższych sytuacji:

- jeżeli są informacje wskazujące, że beneficjent koordynujący oraz/lub jeden z jego współbeneficjentów, wbrew zgłoszeniu o wykluczeniu, znajdują się w jednej z sytuacji, o których mowa w Artykułach 106(1) i 107 Rozporządzenia finansowego⁷;
- wynik audytów przeprowadzonych przez instytucje unijne w odniesieniu do beneficjenta koordynującego oraz/lub jednego ze współbeneficjentów w jednoznaczny sposób wykazał niezdolność podmiotu do spełnienia reguł administracyjnych dotyczących otrzymywania dotacji unijnych, a w szczególności reguł stosowanych w odniesieniu do programu LIFE;
- beneficjent koordynujący ma wobec Instytucji Zamawiającej nieuregulowany dług w momencie składania wniosku.

W przypadku prywatnych organizacji handlowych oraz prywatnych organizacji niehandlowych:

---

⁶ Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 1268/2012 z dnia 29 października 2012 r. w sprawie zasad stosowania rozporządzenia Rady (UE, Euratom) nr 966/2012 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie reguł finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii, OJEU L362 z 31.12.2012, str.1.

⁷ Rozporządzenie (UE, EURATOM) nr 966/2012 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 października 2012 r. w sprawie reguł finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 1605/2002, Dz.U. UE L 298 z 25.10.2012, str.1.

- raport biegłego rewidenta lub bilans poświadczony przez biegłego rewidenta oraz rachunek zysków i strat nie przedstawiają „nie budzącej zastrzeżeń opinii” na temat rentowności finansowej beneficjenta⁸;
- na podstawie testu rentowności finansowej można stwierdzić, że beneficjent koordynujący nie posiada zdolności finansowej, niezbędnej do zapewnienia swojego wkładu współfinansowania w ramach proponowanego okresu trwania projektu;
- na podstawie testu rentowności finansowej można stwierdzić, że beneficjent koordynujący nie posiada zdolności finansowej niezbędnej do zarządzania kwotami wskazanymi we wniosku budżetowym w ramach proponowanego okresu trwania projektu.

Płynność finansowa beneficjenta koordynującego oraz jego zdolność do zarządzania dużymi dotacjami ze środków UE oceniane są na podstawie dostarczonych informacji finansowych.

Test płynności finansowej przeprowadzany jest również po to, aby ocenić, czy konieczna będzie gwarancja finansowa na całkowite lub częściowe pokrycie kwoty stanowiącej płatność zaliczkową (prefinansowanie) projektu ze środków UE. Gwarancja finansowa jest zawsze wymagana w następujących przypadkach:

- 1) wnioski **prywatnych organizacji handlowych**, jeżeli spełniają co najmniej 2 spośród następujących kryteriów:
  1. stosunek „całkowitej wnioskowanej dotacji dzielonej przez liczbę lat realizacji projektu” do „kapitału własnego” jest mniejszy niż 1;
  2. stosunek „aktywów bieżących” do „zobowiązań bieżących” jest większy niż 1;
  3. stosunek „zadłużenia ogółem” do „aktywów ogółem” jest mniejszy niż 0,8;
  4. podmiot wykazuje zysk z działalności operacyjnej.
- 2) wnioski **prywatnych organizacji niehandlowych (organizacje pozarządowe)**, jeżeli nie zostanie spełnione żadne spośród 3 następujących kryteriów:
  1. stosunek „całkowitej wnioskowanej dotacji dzielonej przez liczbę lat realizacji projektu” do „dotacji” jest mniejszy niż 1;
  2. stosunek „aktywów bieżących” do „zobowiązań bieżących” jest większy niż 1;
  3. stosunek „zadłużenia ogółem” do „aktywów ogółem” jest mniejszy niż 0,8;

Wnioski prywatnych organizacji handlowych i prywatnych organizacji niehandlowych) zostaną odrzucone, jeżeli żadne kryteria nie są przestrzegane i stosunki znacznie odbiegają od progów wskazanych powyżej.

7. Przygotowanie wstępnej długiej listy rankingowej wniosków

Po zakończeniu etapu przyznawania dotacji Instytucja Zamawiająca sporządzi wstępną długą listę rankingową złożoną z zatwierdzonych projektów, które reprezentują ok. 130% dostępnego budżetu.

Wstępna długa lista będzie się składać z oddzielnych list częściowych dotyczących każdego obszaru priorytetowego w ramach podprogramu. Instytucja Zamawiająca umieści kwalifikowalne projekty na listach częściowych dotyczących takich obszarów priorytetowych, jak: łagodzenie zmian klimatu, dostosowanie się do zmian klimatu oraz zarządzanie i informacja w zakresie klimatu na podstawie zasług. ...

Dla każdego obszaru priorytetowego lista częściowa będzie sporządzona w oparciu o orientacyjny budżet między poszczególne obszary (zob. Wytyczne dla wnioskodawców 2017 LIFE „Działania na rzecz klimatu”). Jeżeli Instytucja Zamawiająca nie otrzyma

⁸ Tj. oświadczenie audytora, że działał zgodnie z ogólnie przyjętymi normami audytu i bez jakichkolwiek ograniczeń w zakresie prac niezbędnych do wyrażenia własnej opinii, oraz że oświadczenie finansowe będące przedmiotem audytu zostało sporządzone zgodnie z obowiązującymi zasadami księgowości i przedstawia prawdziwe i rzetelne informacje dotyczące sytuacji finansowej organizacji oraz wyników jej działalności.

wystarczającej ilości wniosków kwalifikujących się do współfinansowania, może zdecydować o realokacji środków budżetowych i wsparciu wniosków składanych w innym obszarze priorytetowym, na podstawie punktacji przyznanej tym wnioskowi.

W PRZYPADKU WNIOSKÓW Z TAKĄ SAMĄ LICZBĄ PUNKTÓW, W CIĄGU LISTY CZĄSTKOWEJ (LUB PRZEZ LISTY KIEDY TYLKO TO KONIECZNE) PIERWSZEŃSTWO BĘDĄ MIAŁY WNIOSKI Z NAJWYŻSZĄ OGÓLNOŚCIĄ PUNKTACJĄ⁹ (JEŚLI TO RÓWNIŻ JEST RÓWNE, PIERWSZEŃSTWO BĘDZIE DANE WNIOSKOWI Z NAJWYŻSZĄ Europejską Wartością Dodaną)¹⁰ sumą wnioskowaną dla danego PROJEKTU.

8. Decyzja oceny o przyznaniu i poinformowanie Komitetu LIFE

Po formalnym zatwierdzeniu przez Instytucję Zamawiającą wyników (decyzja oceny), wnioskodawcy zostaną oficjalnie poinformowani o wynikach oceny ich wniosków oraz, w stosownych przypadkach, o przyczynach odrzucenia. Komitet LIFE także zostanie poinformowany o wynikach.

Wnioski wymienione we wstępnej długiej liście, obejmujące maksymalnie 100% dostępnego budżetu, zostaną zakwalifikowane do etapu rewizji.

9. Faza rewizji

Celem tego etapu jest wyjaśnienie - w odniesieniu do wszystkich projektów umieszczonych na wstępnej długiej liście oraz na liście rezerwowej - otwartych kwestii dotyczących wykonalności, opłacalności i kwalifikowalności poszczególnych działań, zgodności z przepisami Rozporządzenia LIFE oraz Warunkami ogólnymi wzoru umowy o dotację LIFE.

Podczas etapu rewizji Instytucja Zamawiająca może zwrócić się do wnioskodawcy z prośbą o przedstawienie szczegółów dotyczących konkretnych aspektów wniosku oraz/lub o dokonanie w nim zmian lub wprowadzenie poprawek. Beneficjent koordynujący może też być poproszony o wykreślenie z wniosku niektórych działań oraz/lub zmniejszenie budżetu, finansowego wkładu unijnego lub poziomu dofinansowania dla całego wniosku .

Wnioskodawcy będą mieli **15 dni kalendarzowych**, aby odpowiedzieć na pytania.

Instytucja Zamawiająca wyśle wszystkie pytania i instrukcje za pośrednictwem systemu eProposal (zob. również wytyczne dotyczące korzystania ze skrzynki pocztowej eProposal na stronie internetowej eProposal) do beneficjenta koordynującego.

Wnioskodawcy nie powinni wprowadzać do wniosku żadnych innych zmian, niż zmiany zaproponowane przez Instytucję Zamawiającą.

Należy tutaj wyraźnie zaznaczyć, że pismo z pytaniami lub prośbą o modyfikację wniosku, przesłane wnioskodawcy na etapie przeglądu projektów, nie stanowi żadnego zobowiązania ze strony Instytucji Zamawiającej do finansowania wniosku. Ponadto, na podstawie otrzymanych odpowiedzi, Instytucja Zamawiająca może podjąć decyzję o ograniczeniu budżetu, a nawet odrzucić wniosek w sprawie finansowania.

Do zakończenia etapu rewizji oczekuje się, że wszystkie zakwalifikowane projekty będą spójne i przejrzyste oraz zgodne z technicznymi oraz finansowymi wytycznymi zawartymi w Rozporządzeniu LIFE oraz w Umowie o dotację.

Do zakończenia etapu rewizji oczekuje się, że wszystkie zakwalifikowane projekty będą spójne i przejrzyste oraz zgodne z technicznymi oraz finansowymi wytycznymi zawartymi w Rozporządzeniu LIFE oraz w Umowie o dotację. Wnioskodawca, który skutecznie

⁹ Ogólny pozytywny próg punktowy jest sumą punktów za ocenę kryteriów 1, 2, 3, 4, 5 i 6.

¹⁰ Suma punktów za kryteria ocen od 3 do 7.

przeszedł proces rewizji poproszony zostanie o przedstawienie w pełni potwierdzonych zobowiązań współbeneficjentów / współfinansujących, opatrzonych oryginałami podpisów i pieczęci na odpowiednich formularzach i załącznikach.

Wnioskodawcy nie powinni wprowadzać żadnych zmian do poprawionego wniosku po zakończeniu etapu rewizji, chyba że Instytucja Zamawiająca wyraźnie o to poprosi.

10. Wykorzystanie wniosków z wstępnej długiej listy rezerwowej dodatkowych 30% poza 100% dostępnego budżetu (Lista Rezerwowa)

W wyniku zmian lub z powodu wycofania jednego lub kilku wniosków, wnioski znajdujące się na wstępnej liście ocen mogą kwalifikować się do współfinansowania ze środków budżetowych LIFE; dodatkowa pula wyniesie do 30% całego dostępnego budżetu (lista rezerwowa).

W takim przypadku zapadnie nowa decyzja o przyznaniu, uwzględniająca wnioski z listy rezerwowej. O wyborze wniosków decyduje ich miejsce na liście rankingowej.

Wybrane wnioski zostaną zakwalifikowane do etapu zmian w celu zapewnienia ich pełnej zgodności z warunkami współfinansowania w ramach programu LIFE. Proces ten może być przeprowadzany kilka razy w celu pełnego wykorzystania dostępnego rocznego budżetu LIFE.

11. Przygotowanie końcowej krótkiej listy oraz listy rezerwowej

Po zakończeniu weryfikacji wniosków przygotowana zostanie końcowa lista wniosków zakwalifikowanych do finansowania oraz końcowa lista rezerwowa z najlepiej ocenionymi projektami.

12. Podpisanie umów o dotację

Przedmiot do przyjęcia Decyzji Oceny przez Instytucję Zamawiającą umowę o dotację, która będzie przygotowana i podpisana przez Beneficjenta koordynującego oraz Instytucję Zamawiającą.

13. Szczegółowe formularze oceny wniosków klimatycznych

Etap otwarcia*

Kryteria otwarcia	
1. Czy Instytucja Zamawiająca otrzymała wniosek w ustalonym terminie?	Tak / Nie
2. Czy odpowiednie formularze zgłoszeniowe LIFE 2017 znajdujące się w systemie eProposal zostały wykorzystane?	Tak / Nie

*Kontrola na tym etapie będzie przeprowadzona w systemie eProposal.

Przyznawanie dotacji¹¹

¹¹ Należy pamiętać, że poniższa lista pytań ma charakter orientacyjny i nie jest wyczerpująca. Punktem odniesienia dla kryteriów przyznawania dotacji jest treść Rozdziału 4 („Etap przyznawania dotacji”) niniejszego dokumentu.

1) Jakość i spójność techniczna

Ocena tego kryterium bierze pod uwagę następujące kwestie:

1. Czy stan wyjściowy przed podjęciem działań został właściwie opisany (problemy i zagrożenia, stan czynności przygotowawczych, upoważnienia, pozwolenia, itp.)?
2. Czy istnieje czytelny związek logiczny między zagrożeniami i problemami, celami, działaniami oraz oczekiwanymi efektami projektu ?
3. Czy działania są właściwe dla osiągnięcia zdefiniowanych celów? Czy działania precyzują bezpośrednio w jaki sposób, kiedy, gdzie (wraz z mapami, jeśli dotyczy), dlaczego i przez kogo działania te będą realizowane? Czy odpowiedni interesariusze są zaangażowani w projektowanie i realizację działań??
4. Czy przewidywane efekty są opisane wystarczająco szczegółowo oraz przy użyciu danych liczbowych? Czy przedstawiono zestaw wskaźników do oceny postępów wniosku? Czy przewidziano monitoring zarówno efektów (kluczowe wskaźniki LIFE), jak i postępów wniosku?
5. Czy struktury przewidziane do zarządzania i realizacji wniosku są dobrze zorganizowane i kontrolowane przez beneficjenta koordynującego? Czy przewidziano środki (sprzęt, personel, itp.) niezbędne dla poprawnej realizacji wniosku? Czy skład partnerów jest właściwy/wystarczający/kompetentny/spójny do osiągnięcia celów i zrealizowania działań?
6. Czy przedstawione listy produktów dostarczalnych oraz listy etapów wniosku są zrozumiałe i zgodne z oczekiwanymi rezultatami?
7. Czy zaproponowany harmonogram prac jest realistyczny (uwzględnia czas trwania czynności przygotowawczych, terminy uzyskania pozwoleń, niekorzystne warunki pogodowe, itd.)?
8. Czy właściwie oceniono potencjalne trudności w realizacji wniosku (wykonalność działań, potencjalne ryzyko, itd.) oraz czy przewidziano odpowiednie kroki, by im zapobiec, na przykład, poprzez przeprowadzenie konsultacji z interesariuszami, przygotowanie planów awaryjnych itd.? Czy wciąż wymagane jest uzyskanie, przed rozpoczęciem realizacji projektu, stosownych pozwoleń, autoryzacji, przeprowadzenie ocen oddziaływania na środowisko (OOS), czy też są one już dostępne?
9. W przypadku, gdy wniosek przewiduje zakup gruntów, w jakim stopniu wnioskodawca spełnia kryteria dotyczące zakupu gruntów określone w wytycznych dla wnioskodawców LIFE?

W jakim stopniu określono strategię/ plan działania zakładający, że efekty projektu będą utrzymane w średniej/ długoterminowej perspektywie? Czy przewidziane zostały działania zapewniające finansowanie takich działań po zakończeniu realizacji projektu? Czy w projekcie przewidziano oszczędności/ przychody możliwe dzięki działaniom zrealizowanym w toku projektu, a także dzięki zastosowaniu metodologii, technologii bądź innych rozwiązań wdrożonych w projekcie?

2) Jakość i spójność finansowa

Ocena tego kryterium bierze pod uwagę następujące kwestie:

1. Czy budżet jest uzasadniony i spójny, a koszty adekwatne do proponowanych działań i środków?

2. Czy wniosek jest opłacalny i zgodny z zasadami stosunku ceny do jakości (*value for money*)?

W szczególności: Czy ogólne inwestowanie jest uzasadnione w świetle oczekiwanych skutków? W jakim stopniu wniosek pokazuje, że inne źródła finansowania UE zostały uwzględnione przy sporządzaniu wniosku? Czy istnieje ryzyko, że niektóre działania mają charakter obowiązkowych środków kompensacyjnych w stosunku do innych projektów lub że niektóre środki mogą pochodzić z płatności obowiązkowych z innych projektów (Artykuł 6 Dyrektywy siedliskowej)?

3. Czy koszty wszystkich kategorii (koszty bezpośrednie personelu, koszty podróży i utrzymania, koszty podwykonawstwa (określane również jako „koszty pomocy zewnętrznej”), koszt środków trwałych: (amortyzacja), koszty infrastruktury i wyposażenia, koszty prototypu; koszty zakupu gruntu/długoterminowej dzierżawy gruntu/jednorazowego odszkodowania z tytułu praw do użytkowania gruntów; koszty materiałów; oraz inne koszty) są uzasadnione, wystarczająco opisane, prawidłowo przydzielone i zgodne z przepisami i zasadami przewidzianymi w Wytycznych dla wnioskodawców LIFE, we wzorze umowy o dotację LIFE (w szczególności Załącznik I - Ogólne warunki oraz Załącznik X - Wytyczne finansowe i administracyjne) oraz w Rozporządzeniu LIFE (tzn. nie są niekwalifikowalne)?

Czy, kiedy będzie to możliwe, koszty będą negocjowane? Czy koszty są stosowne względem warunków krajowych? Czy koszty zarządzania projektem są adekwatne do jego wielkości i zamierzeń?

4. Czy przewidziane współfinansowanie jest zgodne z maksymalnymi stawkami współfinansowania, a alokacja budżetu między beneficjentami uzasadniona?

5. Jeżeli koszty pomocy zewnętrznej przekraczają 35% całkowitego budżetu wniosku, czy przedstawiono spójne wyjaśnienie, które uzasadnia tak duży udział podwykonawców?

6. Czy w przypadku wynagrodzeń urzędników publicznych wzięto pod uwagę regułę „+2%”?

3) Europejska wartość dodana: wysokość i jakość wkładu w zwiększenie odporności klimatycznej oraz/lub w zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych

Ocena tego kryterium bierze pod uwagę następujące kwestie:

1. W jakim stopniu wniosek przyczyni się do zmiany w kierunku gospodarki niskoemisyjnej oraz/lub odpornej na zmianę klimatu? W jakim stopniu projekt ma znaczący wpływ na zwiększenie odporności na zmianę klimatu oraz/lub zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych?

2. Dla projektów w obszarze Łagodzenia skutków zmian klimatu Jaki może być realny, mierzalny wpływ projektu na zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych? Dla projektów w obszarze priorytetowym Dostosowania się do skutków zmiany klimatu: Jaki ilościowy i/lub jakościowy bezpośredni/ pośredni wpływ na wzrost odporności na zmiany klimatu ma realnie projekt? Dla projektów w obszarze priorytetowym Zarządzania i informacji w zakresie klimatu, jaki może być spodziewany wpływ na zwiększenie odporności na zmiany klimatu lub na zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych.

3. Jaki jest potencjał projektu w zakresie szerszego oddziaływania poza działaniami projektowymi?

4) Europejska wartość dodana: wysokość i jakość wkładu w realizację szczegółowych celów obszarów priorytetowych podprogramu LIFE „Działania na rzecz klimatu”

Ocena tego kryterium bierze pod uwagę następujące kwestie:

1. W jakim stopniu wniosek ma znacząco i trwale przyczynić się do realizacji jednego lub kilku celów szczegółowych w ramach obszarów priorytetowych podprogramu LIFE „Działania na rzecz klimatu” oraz priorytetów politycznych na rok 2017 w zakresie jednego lub kilku obszarów priorytetowych?

5) Europejska wartość dodana: wielozadaniowość, synergia oraz integracja

Ocena tego kryterium bierze pod uwagę następujące kwestie:

1. W jakim stopniu wniosek dotyczący określonego obszaru, uwzględnia wielofunkcyjny mechanizm

- realizacji oraz skupia działania do kreowania synergii polityk UE (np. zatrudnienie i wzrost innowacji) inne niż te, które dotychczas były kontynuowane przez Rozporządzenie LIFE bez kompromisowych celów?
2. W jakim stopniu wnioski łączy specyficzne klimatyczne cele innych polityk unijnych? Czy są takie obszary polityki i oczekujące projekty dofinansowania jasno określone? Czy istotne osoby są w to zaangażowane?
  3. Czym są skoncentrowane społeczne korzyści nie pokryte przez Program LIFE, korzyści ekonomiczne i korzyści dla innych unijnych polityk jako rezultat tych synergii i integracji?

6) Europejska wartość dodana: możliwość powielania i przenoszenia

Ocena tego kryterium bierze pod uwagę następujące kwestie:

1. W jakim stopniu wnioski obejmują konkretne czynności, które ułatwiają powielanie i przenoszenie do innych sektorów, podmiotów, regionów i krajów (i) działań, metod, technologii itp. zastosowanych w praktyce w projekcie oraz/lub (ii) rozwiązań i wyników osiągniętych w wyniku realizacji wniosku w trakcie oraz/lub po jego zakończeniu? W jakim stopniu działania te wykraczają poza zwykłe upowszechnianie, transfer wiedzy czy tworzenie sieci kontaktów (networking)?
2. Czy proponowane podejście jest wystarczająco ambitne i realne, aby osiągnąć masę krytyczną oraz ułatwić asymilację zastosowanych rozwiązań?

7) Europejska wartość dodana: charakter międzynarodowy, zielone zamówienia publiczne, wykorzystanie wyników badań

Ocena tego kryterium bierze pod uwagę następujące kwestie:

1. Czy we wniosku przewidziano współpracę ponadnarodową wśród krajów członkowskich z wielu krajów oraz/lub ponadnarodowy zakres działań w jego ramach? Jeżeli tak, to czy ponadnarodowe podejście wnosi wartość dodaną w zakresie wspierania realizacji celów wniosku? _____
2. Czy w trakcie realizacji wniosku wykorzystano oraz/lub promowano zielone zamówienia za pomocą jasnego mechanizmu realizacji celu zapewnienia szerokiego zastosowania koncepcji zielonych zamówień?
3. W jakim stopniu wnioski przewidują wykorzystanie wyników projektów badawczych związanych ze środowiskiem oraz projektów innowacyjnych, finansowanych w ramach programu „Horyzont 2020” lub poprzednich programów ramowych? Czy wyniki badań właściwe dla wykorzystania w innych projektach zostały odpowiednio zaprezentowane? Czy sposób, w jaki będą one wykorzystane w projekcie LIFE został przedstawiony we właściwej i przekonującej formie?

Etap wyboru

1) Ogólne kryteria wyboru wniosków w ramach podprogramu LIFE „Działania na rzecz klimatu”	
Czy wniosek odpowiada jednemu z rodzajów zgodnie z definicją zawartą w Artykule 2(a), (b), (c) i (h) Rozporządzenia LIFE i ma na celu realizację odpowiednich celów określonych w Artykułach 3 oraz 13 tego Rozporządzenia?	Tak / Nie
Czy wniosek będzie realizowany na obszarze państw członkowskich UE, w których obowiązują Traktaty i odpowiednie acquis i podlega jednemu z wyjątków przewidzianych w Artykułach 5 i 6 Rozporządzenia LIFE?	Tak / Nie
2) Zdolność operacyjna uczestników projektu	
1. Czy beneficjenci są wiarygodni pod względem technicznym i posiadają kompetencje zawodowe i kwalifikacje niezbędne do realizacji wniosku?	Tak / Nie
3) Szczegółowe pytania dotyczące każdego komponentu programu LIFE „Działania na rzecz klimatu”	
Kryteria dotyczące wniosków w ramach komponentów LIFE: łagodzenie zmian klimatu, dostosowanie się do zmian klimatu oraz zarządzanie i informacja w zakresie klimatu	
Czy proponowane działania umożliwiają realizację przynajmniej jednego celu szczegółowego ww. obszarów priorytetowych (cele te są wymienione Artykułach 14, 15 i 16 Rozporządzenia LIFE)?	Tak / Nie
Czy wniosek uwzględnia wskaźniki łagodzenia zmian klimatu i adaptacji do nich, dostosowane do celów projektu i oczekiwanych rezultatów?	Tak / Nie

Etap dopuszczalności oraz wykluczeni

Kryteria wyboru w zakresie dopuszczalności	
1. Czy formularze A3, A4, A6 i A8 (w stosownych przypadkach) załączone w systemie eProposal są podpisane i opatrzone datą?	Tak / Nie
2. Czy w formularzu B1 zamieszczono streszczenie w języku angielskim?	Tak / Nie
3. Czy formularze zostały wypełnione w jednym z języków urzędowych Unii Europejskiej, innym niż maltański lub irlandzki?	Tak / Nie
4. Czy beneficjent koordynujący jest prawnie zarejestrowany w UE?	Tak / Nie

Etap wyboru

<i>Kryteria wyboru finansowego</i>	
Czy w systemie eProposal dołączono następujące obowiązkowe załączniki w wymaganej formie elektronicznej? W przypadku beneficjentów koordynujących, którzy nie są organami publicznymi: „Uproszczone sprawozdanie finansowe LIFE”, najnowszy bilans oraz rachunek zysków i strat (lub, jeżeli wnioskodawca został niedawno utworzony, plan zarządzania/biznes plan na co najmniej 12 kolejnych miesięcy) świadectwo biegłego rewidenta, jeżeli wkład UE przekracza 750 000 EUR. W przypadku beneficjentów koordynujących będących organami publicznymi: zapełniona „Deklaracja organu publicznego”, opatrzona datowanym podpisem.	<i>Tak / Nie</i>
Czy wszyscy wnioskodawcy wypełnili deklarację, że nie znajdują się w żadnej z sytuacji wymienionych w Artykułach 106(1) i 107 Rozporządzenia finansowego?	<i>Tak / Nie</i>
Czy na podstawie posiadanych informacji można uznać beneficjenta koordynującego za stabilnego finansowo (opinia na podstawie rachunku zysków i strat, bilansu, raportu biegłego rewidenta) - tam, gdzie ma to zastosowanie?	<i>Tak / Nie</i>
Czy na podstawie posiadanych informacji można uznać, że beneficjent koordynujący dysponuje zdolnością finansową pozwalającą na sfinansowanie swojego wkładu do budżetu projektu oraz/lub czy jest zdolny do zarządzania kwotami przewidzianymi w budżecie projektu, w ramach zaproponowanego okresu trwania projektu?	<i>Tak / Nie</i>
Czy wszyscy beneficjenci wnoszą wkład finansowy do budżetu przewidzianego we wniosku?	<i>Tak / Nie</i>
Czy żaden z beneficjentów nie figuruje w rejestrze systemu wczesnego ostrzegania Komisji Europejskiej?	<i>Tak / Nie</i>